

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет природничий
Кафедра екології та географії

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ЛАБОРАТОРНИХ
РОБІТ
Обов'язкової освітньої компоненти
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ
У ПРОФІЛЬНІЙ ОСВІТІ

для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	<i>01 Освіта/Педагогіка</i>
Спеціальність	<i>014 Середня освіта</i>
Предметна спеціальність	<i>014.07 Середня освіта (Географія)</i>
Спеціалізація	-
Освітня програма	<i>Середня освіта (Географія)</i>
Факультет / ННІ	<i>Природничий</i>

Автор:

кандидат педагогічних наук, доцент **Валентина ЯКОВЛЕВА**

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри екології та географії
Протокол від « 20 червня» 2023 р. № 18
Завідувач кафедри _____ Олександр ГАРБАР

Житомир 2023

УДК 373
Я -

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 16 від 31 серпня 2023 р.)

Рецензенти:

Анатолій Гудзевич-доктор географічних наук, професор, Вінницького державного університету імені Михайла Коцюбинського

Іван Костащук- доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії України та регіоналістики, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Олександр Гарбар -завідувач кафедри екології та географії, доктор біологічних наук, професор, Житомирського державного університету імені Івана Франка

Я Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять обов'язкової освітньої компоненти «Методика навчання географії у профільній освіті» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. с.35

© Яковлева В.А., 2023

© Вид-во Житомирського державного університету ім. І. Франка, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Критерії оцінювання	5
Лабораторна робота № 1.	6
Лабораторна робота № 2.	9
Лабораторна робота № 3.	11
Лабораторна робота № 4	14
Лабораторна робота № 5	18
Лабораторна робота № 6	20
Лабораторна робота № 7	24
Підсумкова модульна контрольна робота № 1	27
Список рекомендованої літератури	33

ВСТУП

Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних робіт з освітньої компоненти «Методика навчання географії у профільній освіті» розроблені для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія). Лабораторні заняття — вважаються досить ефективними і важливими формами у навчальному процесі, на заняттях здобувачі зміцнюють та посилюють свої знання з освітньої компоненти «Методика навчання географії у профільній освіті». Лабораторні роботи слугують здобувачам для розвитку творчої самостійності, вони поглиблюють інтерес до науки і наукових географічних досліджень, виховують педагогічний такт, розвивають культуру мови. Майбутні вчителі географії у процесі виконання лабораторної роботи отримують необхідні професійні знання та навички для подальшої педагогічної та фахової підготовки.

Інструктивно-методичні матеріали до виконання лабораторних робіт обов'язкової освітньої компоненти: «Методика навчання географії у профільній освіті» виконані згідно з діючою навчальною програмою та охоплюють усі розділи курсу. До лабораторних робіт включені такі види роботи: питання для обговорення, завдання для самостійної, індивідуальної роботи та методичні поради щодо виконання даних завдань.

Запропоновані інструктивно-методичні матеріали до виконання лабораторних робіт обов'язкової освітньої компоненти: «Методика навчання географії у профільній освіті» можуть бути використані на лабораторних заняттях з освітньої компоненти «Методика навчання географії у профільній освіті» для більш детального вивчення матеріалу курсу, також для контролю знань здобувачів протягом навчального року та для підсумкової перевірки знань.

Предметом вивчення освітньої компоненти «Методика навчання географії у профільній освіті» є виконання лабораторних робіт та отримання необхідних професійних знань та навичок для подальшої педагогічної та фахової підготовки.

Мета вивчення освітньої компоненти: формувати у здобувачів вищої освіти знання теоретичних засад методики навчання географії у профільній освіті при поглибленому і профільному вивченні географії, розвивати їхнє творче методичне мислення, вміння раціонально організовувати власну педагогічну працю та методичні навички, спрямовані на виконання функцій вчителя сучасної профільної школи.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

➤ забезпечити засвоєння теоретичних засад методики навчання географії у профільній школі на основі компетентнісного підходу до побудови

його змісту, психодидактичних засад формування географічних знань, істотного арсеналу технологій навчання;

➤ навчити самостійно визначати зміст і методичний апарат навчання географії в профільній школі (методи, методичні прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів); вміти диференціювати навчальний матеріал на основний (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, світоглядні ідеї) та допоміжний;

➤ сформувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження з методики навчання географії, здійснювати діагностування ефективності процесу формування географічних компетентностей, використовувати психологічні методи дослідження особливостей засвоєння учнями навчальної інформації;

➤ навчити аналізувати шкільні програми, робочі програми, підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів у навчально-виховному процесі, проектувати зміст навчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їхнього включення у процес навчальної діяльності, планувати педагогічну діяльність учителя (календарно-тематичне планування, проектування уроків, позаурочних заходів, практичних занять тощо)

➤ забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку, вивчення ступеня і глибини засвоєння програмного матеріалу та його корекції, рівня сформованості інтелектуальних вмінь школярів та їхнього наукового світогляду;

➤ виробити вміння користуватися методичним апаратом навчання географії;

➤ підготувати майбутніх учителів до здійснення навчально-виховного процесу у всій його різноманітності;

➤ забезпечити опанування алгоритмізованими елементами педагогічних технологій та сформувати творче ставлення до їх впровадження.

Виконання здобувачами вищої освіти завдань, що містяться в інструктивно-методичних рекомендаціях допоможе здобувачам вищої освіти закріпити навички практичного використання теоретичних положень географічної науки, узагальнити уявлення про методику навчання географічної науки та зміцнити базу для самостійних наукових та науково-прикладних досліджень.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти висвітлюється у документі «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою»

https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролем. Здобувач вищої освіти повинен виконати завдання, передбачені

інструктивно-методичними матеріалами.

На кожному лабораторному занятті за всі види робіт студент може отримати максимальні бали.

Лабораторна робота № 1

Тема. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТИ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ.

Мета заняття: ознайомитись з структурою та змістом шкільної географічної освіти; сформувані поняття про навчально-методичний комплекс щодо забезпечення вивчення курсів шкільної географії; визначити структурні та змістові відмінності вивчення географії за програмами 2010 та 2017 рр.); з'ясувати місце, мету і завдання окремих географічних курсів, сучасний стан їх навчально- методичного та дидактичного забезпечення.

Матеріали для заняття: навчальні програми "Географія" 10-11 класи, підручники з географії (6-10 класи), атласи, хрестоматії, зошити, практикуми, дидактичні матеріали, методичні посібники різних курсів шкільної географії.

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

(теоретичний блок)

1. Мета, завдання і зміст шкільної географічної освіти.
2. Структура географії у старшій школі, її методичний аналіз.
Відмінність у вивченні географії за програмами 2010 та 2017 років.
3. Навчально-методичний комплекс з географії.
4. Сучасний стан навчально-методичного та дидактичного забезпечення шкільної географії.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

(практичний блок)

Завдання 1:

За змістом навчальних програм проаналізувати мету, завдання і структуру шкільних курсів географії (10-11 класи). (Відображення в програмах і підручниках змісту і завдань географічної освіти).

Завдання 2

З пояснювальної записки навчальних програм виписати цілі та завдання географічної освіти в старшій школі.

Завдання 3.

Визначити стан навчально-методичного забезпечення профільних курсів географії в старшій школі. Результат оформити у вигляді таблиці (формат розгорнутої сторінки).

ЗРАЗОК ТАБЛИЦІ

Структурний аналіз змісту та забезпечення профільних курсів географії

Назва курсу	Клас	Кількість годин (на рік, на тиждень)	Провідна мета вивчення курсу	Структура с курсу (назва основних розділів)	Стан МНЗ (підручника, посібника)
1	2	3	4	5	6

Завдання 4.

Написати висновок про сучасні проблеми НМЗ географії.

Завдання 5.

5) Складіть блок схему до теми: « Сучасні риси економіки України»

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

1. Навчальна програма з географії для профільних класів— затверджена Міністерством освіти і науки України. Вона є своєрідним стандартом шкільної географічної освіти, де визначено зміст географії у школі, її структуру, послідовність навчання за курсами, розділами і темами, а також систему необхідних знань, умінь і навичок, що має бути сформована у школярів. Основні розділи навчальної програми: пояснювальна записка, що містить виклад мети навчання з певного предмета, ознаки процесу (організування навчання кожного класу); зміст навчального матеріалу, поділений на розділи і теми з зазначенням кількості годин на кожну з них; обсяг знань, умінь і навичок (у їхніх різновидах) з певного предмета для учнів кожного класу; критерії оцінювання знань, умінь і навичок щодо кожного з видів роботи.

Підручник - книга, що містить основи наукових знань з певної навчальної дисципліни відповідно до мети навчання, визначеної програмою і вимогами дидактики. Підручник з географії—поліфункціональний засіб навчання, який розкриває зміст певного шкільного курсу географії та є специфічною моделлю процесу засвоєння цього змісту.

2. Це важливе завдання вчителя в роботі з підручником. Для прикладу: у кожній темі до тексту й після нього є запитання і завдання. Учитель пропонує учням відповісти на них. Не обов'язково давати відповідь на всі запитання і завдання, потрібно обирати головні. Якщо учень не може відповісти, вчитель пропонує йому знайти пізнавальний матеріал у підручнику. До методичного апарату відносять “Висновки”, “Це цікаво знати”, “Перевірте знання з теми”, “Запам'ятайте!”. Робота з методичним апаратом може бути організована після вивчення теми. Тут можна дати свободу учням, щоб вони могли прочитати, проаналізувати й обговорити проблему, підсумувати вивчене. У підручнику вміщено контрольні завдання й запитання. Робота з ними на уроці та в домашніх умовах - своєрідний іспит. Опрацьовувати їх треба після вивчення кожної теми.

Запитання та завдання мають триєдиний характер: репродуктивний, проблемний (творчий) та практичний. Це сприяє глибшому засвоєнню та, головне, розумінню походження природних явищ і процесів

Список рекомендованих джерел:

1. Браславська О.В. Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ "Візаві", 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С.Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
11. Яковлева В.Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
12. Яковлева В. А., Власенко Р.П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Лабораторна робота № 2

Тема. **ЗМІСТ ШКІЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ГЕОГРАФІЯ. РЕГІОНИ» У СТАРШИХ КЛАСАХ РІЗНИХ ПРОФІЛІВ НАВЧАННЯ.**

Мета заняття: сформувати у здобувачів поняття про навчальні програми в 10-11 класах, розкрити їх значення для організації роботи вчителя, проаналізувати структуру і зміст чинних навчальних програм, порівняти їх з програмами попередніх років; сформувати вміння щодо використання різних рубрик програми у діяльності вчителя географії; ознайомитись з критеріями навчальних досягнень учнів з географії за 12 бальною шкалою.

Матеріали для заняття: навчальні програми "Географія старшої школи, різних років видання (2010-2017рр).

Матеріали для заняття: навчальні програми "Географія" 10-11 класи, підручники з географії (6-10 класи), атласи, хрестоматії, зошити, практикуми, дидактичні матеріали, методичні посіб різних курсів шкільної географії

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

(теоретичний блок)

1. Особливості змісту шкільного предмета «Географія. Регіони»
Навчальні програми з географії для профільних класів.
2. Структура і зміст навчальних програм з географії.
3. Особливості використання програм у роботі вчителя географії.
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень старшокласників з географії за наявними освітніми рівнями 12 бальної шкали.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

(практичний блок)

Завдання 1

Проаналізувати програми з профільних курсів курсів географії різних років видання (2010-2017рр) та заповнити таблицю.

ЗРАЗОК ТАБЛИЦІ

Порівняльний аналіз навчальних програм з географії

Програма рік видання	Структура (основні рубрики програми) рік видання	Зміст і практичне значення рубрики для роботи вчителя
1	2	3

Завдання 2. Знайти переваги й недоліки у кожному виданні програми з точки зору її використання вчителем. За результатами порівняльного аналізу написати висновками

Завдання 3 Ознайомитись з критеріями оцінювання навчальних досягнень з учнів з географії за 12 бальною шкалою. Визначити та записати в зошит відмінності оцінювання між існуючими освітніми рівнями та балами в межах одного рівня.

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Навчальна програма з географії для закладів загальної середньої освіти — затверджена Міністерством освіти і науки України, вона є стандартом шкільної географічної освіти, у ній визначається: зміст географії у школі, її структура, послідовність навчання за курсами, розділами і темами, а також систему необхідних знань, умінь і навичок, що має бути сформована у школярів.

Основними розділами навчальної програми є:

- пояснювальна записка, що містить виклад
- мети навчання з певного предмета, ознаки процесу (організації навчання кожного класу);
- зміст навчального матеріалу, поділений на розділи і теми з зазначенням кількості годин на кожному з них;
- обсяг знань, умінь і навичок (у їхніх різновидах) з певного предмета для учнів кожного класу; критерії оцінювання знань, умінь і навичок щодо кожного з видів роботи.

Список рекомендованої літератури:

1. Браславська О.В. Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В.

Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.

8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.

9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с

10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.

11. Яковлева В.Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.

12. Яковлева В. А., Власенко Р.П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Лабораторна робота № 3

Тема. ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇУ СТАРШІЙ ШКОЛІ

Мета: закріпити знання студентів про методи навчання географії та їхню класифікацію; навчити умінню підбирати і застосовувати традиційні прийоми пояснювально-ілюстративного методу навчання - розповідь, пояснення, бесіду, поєднуючи з ілюструванням наочних засобів.

Матеріал для заняття: навчальна програма «Географія» 2017 р, підручники з курсу «Географія: регіони та країни», робочі зошити, атласи, практикуми, дидактичні матеріали, сценарії для інтерактивних форм навчання географії у 10 класі.

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

(теоретичний блок)

1. Пояснювально-ілюстрований метод, його зміст і застосування.
2. Репродуктивний метод, його застосування.
3. Прийоми “розповідь”, “бесіда”, “пояснення” на вибрану тему.
4. Вибір методів навчання

Користуючись програмою і текстом підручника, виконайте такі завдання:

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Підберіть навчальний матеріал, який доцільно вивчити пояснювально-ілюстрованим методом. Коротко сформулюйте зміст даного матеріалу й обґрунтуйте застосування методу. Наприклад, головне завдання вчителя при вивченні теми “ Політико-географічні закономірності країн Африки” (10 клас). Обговорити питання: у чому полягає пізнавальна та конструктивна роль країнознавства у сучасному світі?

Завдання 2.

1 Підберіть навчальний матеріал, який доцільно вивчити репродуктивним методом.

2 Обґрунтуйте застосування цього методу. Наприклад, у курсі “Географія. Регіони» репродуктивним методом можна вивчати всі теми, що стосуються географічного положення країн,

Завдання 3. Підготуйте прийоми “розповідь”, “бесіда”, “пояснення” на вибрану тему.

Продемонструйте їх як фрагмент уроку (кожен здобувач показує в аудиторії упродовж 3-4 хв один з прийомів за вибором викладача).

Завдання 4. Підготуйте інструктаж до виконання практичної роботи, вправи, характеристики географічного об’єкта (письмово).

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Вимоги до запитань, які вчитель ставить перед учнями в ході бесіди:

- стимулювання активної (продуктивної) роботи думки учнів, їхньої кмітливості;
- стислість, точність, простота формулювань;
- цілеспрямованість;
- логічно чітка послідовність;
- зв’язок з попередніми запитаннями і темою бесіди.

Вимоги до відповідей учнів на запитання:

- доведеність і обґрунтованість;
- свідомість і аргументованість;
- точність і ясність;
- географічна і літературна грамотність.

Методичні вимоги щодо організації та керівництва бесідою з боку вчителя:

- ставити запитання всій групі, а потім, після невеличкої паузи, викликати для відповіді певного учня;
- строго дотримуватися логічного плану бесіди;
- фіксувати увагу учнів у ході бесіди на головних вузлових фактах і висновках; тримати головну ідею бесіди в своїх руках, не відхилятися вбік, регулювати хід висловлювань учнів, залучати до бесіди всіх учнів; підсумувати бесіду і зробити необхідні висновки.

Список рекомендованої літератури:

- 1.Браславська О.В Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
- 11.Яковлева В.Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.

12. Яковлева В. А., Власенко Р. П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії»: посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

13.

Лабораторна робота № 4

Тема. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

Мета: визначити можливості інтерактивних методів і форм навчання для вивчення географії у старших класах; пригадати класифікацію інтерактивних форм навчання; з'ясувати специфіку підготовки та проведення рольових ігор, навчальних конференцій та дискусій в курсі географії «Географія: регіони та країни»; сформувати практичні навички щодо складання та оформлення сценарію інтерактивної форми навчання з географії у 10 класі.

Матеріал для заняття: навчальна програма «Географія» 2017 р, підручники з курсу «Географія: регіони та країни», робочі зошити, атласи, практикуми, дидактичні матеріали, сценарії для інтерактивних форм навчання географії у 10 класі.

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

(теоретичний блок)

1. Використання інтерактивних методів у навчально-виховному процесі географії у 10 класі старшої школи.
2. Теоретико-методичні засади дослідження інноваційних технологій на уроках географії.
3. Аналіз навчальних програм з географії для 11 класу з позиції застосування інноваційних технологій.
4. Ознайомитися і проаналізувати практичний досвід вчителів географії з використання інноваційних технологій в 10 класах.
5. Мета і завдання ігрових форм навчання в курсі «Географія: регіони та країни»;
6. Структурні особливості рольової гри, навчальної конференції та диспуту на уроках географії у 10 класі.
7. Методичні рекомендації щодо планування, організації та проведення нестандартних форм навчання в курсі «Географія: регіони та країни».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

(практичний блок)

Завдання 1. На основі аналізу інтерактивних методів навчання з'ясувати їх

можливості та особливості використання на уроках географії в старших класах. Результати оформити в вигляді таблиці.

Характеристика інтерактивних методів навчання для 10 класу

№ з/п	Назва методу	Методичний опис	Типологія використання методу на уроках географії

Завдання 2.

1.Розробити сценарій нестандартного заняття з курсу «Географія: регіони та країни» з урахуванням таких вимог:

- наявність титульної та методичної сторінок;
- детальний опис методичних аспектів;
- критерії оцінювання результатів навчальної діяльності;
- відповідні дидактичні матеріали;
- мультимедійна презентація.

Завдання 3. Побудуйте причинно-наслідковий ланцюжок з теми: «Природні ресурси Австралії та її економічний потенціал».

Завдання 4. Розробити нестандартний урок з застосуванням комп'ютерних презентацій та гри «Пресконференція».

Завдання 5. Розробити практичні рекомендації по впровадженню інноваційних технологій в навчальний процес з географії в 11 класі на прикладі кейс-методу;

Завдання 6. Провести апробацію даних практичних розробок під час дистанційного навчання.

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Нестандартні уроки — це особливі, незвичайні підходи до викладання навчальних предметів. Мета їх проста: захопити творчістю, зацікавити повсякчасною інформацією, тому що інтерес — це значимий стимул до усього навчального процесу. Такі уроки — це завжди подія, саме тому, що в розгляді багатьох питань беруть участь всі здобувачі, кожен з них може стати переможцем, опинитися на вершині успіху а однокласники відчують свій творчий потенціал і отримують від своєї значущості задоволення.

Ці уроки зосередили в собі велику кількість усіляких форм і методів, зокрема таких, як: пошукова діяльність, проблемне навчання, внутрішньо предметні та міжпредметні зв'язки, опорні схеми, конспекти та ін. Школярі прикладають менше зусиль, підсилюється їх мислення, виникає й покращується інтерес до предмета в цілому.

Велика кількість варіантів нестандартних уроків заслуговує у здобувачів визнання, а тому, й приносять найвищі навчальні результати, а така різноманітність і значна кількість нестандартних уроків вимагає від викладача бути освіченим та знаючим усі тонкощі підготовки таких уроків.

УРОКИ-ІГРИ

Не протиставлення гри праці, а їхній синтез—у цьому полягає сутність методу уроків-ігор. На таких уроках створюється неформальна обстановка, ігри розвивають інтелектуальну й емоційну сферу учнів. Особливостями цих уроків є те, що навчальна мета ставиться як ігрове завдання, і урок підпорядковується правилам гри, обов'язковими також є захопленість та інтерес до змісту уроку з боку школярів.

УРОКИ-ПОДОРОЖІ

Саме урок-подорожі, на уроках географії, є найбільш доречним і вимагають від учнів включати свою фантазію, розвивати її. Особливістю таких уроків є можливість придумувати і підлаштовувати під певний матеріал потрібну інформацію, тому вчитель може самостійно вигадувати різні ситуації, події, географічні об'єкти, а краще запропонувати це своїм учням. Відповідно така форма уроку є зрозумілою для школярів, особливо ці уроки будуть цікаві учням середньої ланки, а також зацікавлять старшокласників, вони з великим інтересом включаться в таку атмосферу і з задоволенням відпрацюють урок.

УРОКИ-ЗМАГАННЯ

Такі уроки характеризуються великим темпом, вони розвивають азарт, це є, свого роду, естафета, змагання, відповідно вчитель може швидко перевірити практичні й теоретичні знання класу з даної теми. Також, ігри-змагання вчитель може розробляти як самостійно, так і використовуючи сучасні комп'ютерні, телевізійні засоби.

УРОКИ-ІМІТАЦІЇ

Це уроки, засновані на імітації діяльності закладів і організацій — урок-«суд», урок-«аукціон», урок — «біржа знань» тощо. Перед учнями ставляться проблемно-пошукові завдання, даються творчі завдання; ці уроки виконують і профорієнтаційну роль, адже під час їх проведення проявляються артистизм школярів, неординарність їхнього мислення.

Список рекомендованої літератури:

- 1.Браславська О.В Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
- 2.Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
- 3 Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.

5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
11. Яковлева В. Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
12. Яковлева В. А., Власенко Р.П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Лабораторна робота № 5
Тема: ДИСТАНЦІЙНЕ І ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ.

Мета: ознайомитися з технологіями дистанційного та змішаного навчання; навчитися організації освітньої діяльності під час дистанційного та змішаного навчання, опанувати інтернет-платформою електронних освітніх ресурсів, закріпити знання з проведення онлайн-занять.,

Матеріал для заняття: навчальна програма «Географія» 2017 р, підручники з курсу «Географія: регіони та країни», робочі зошити, атласи, практикуми, дидактичні матеріали, сценарії для інтерактивних форм навчання географії у 10 класі.

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ
ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ
(теоретичний блок)

- 1 Особливості організації освітнього процесу під час дистанційного та змішаного навчання.
- 2 Особливості роботи з Інтернет-платформами.
- 3 Структурованість матеріалу.
- 4 Особливості роботи з онлайн-журналом.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ
(практичний блок)

Завдання 1: На прикладі теми: «Глобальні закономірності світосистеми», адаптуйте матеріал до проведення онлайн -уроку.

Завдання 2 Опрацюйте різні інтернет платформи для дистанційного навчання, визначте найкращі для роботи з старшокласниками, результат запишіть у таблицю з їх характеристикою.

Завдання 3 Підготувати презентацію або зняти відео на тему: «Особливості економіко-географічного положення Європи»

Завдання 4 Для оцінювання індивідуальних досягнень підготувати портфоліо -оцінювання.

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Поради здобувачам під час дистанційного навчання:

Адаптуйте матеріал. В умовах поділу уроку на синхронну та асинхронну частини навчальні матеріали потрібно адаптувати. Подумайте і визначте, що озвучити під час онлайн-уроку, а яку частину матеріалу надати на самостійне

опрацювання, роботу в групах тощо.

Записуйте та зберігайте онлайн-уроки. Це дасть можливість учням, які пропустили урок, наздогнати матеріал.

Урізноманітнюйте форми роботи. Дистанційне навчання – це не лише онлайн-уроки (в ZOOM, MS Teams тощо). Онлайн-формат взаємодії дає змогу учням працювати в групах, розробляти проєкти тощо. Партнерство у роботі учнів можна використовувати і під час онлайн-уроку для виконання коротких завдань, і для більш масштабних завдань, що потребують тривалішого часу виконання.

Придільте більше уваги результату, а не процесу. Відсутність достатньої кількості комп'ютерів у сім'ї, проблеми з доступом до інтернету чи інші труднощі можуть завадити учням відвідувати онлайн-уроки. Втім технології дистанційного навчання дають змогу компенсувати відсутність на онлайн-уроці та отримати результат – учні можуть надолужити пропущене, переглянувши запис уроку, ознайомившись із електронними освітніми ресурсами, виконавши завдання.

Список рекомендованої літератури:

1. Браславська О.В. Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ "Візаві", 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.

11. Яковлева В. Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
12. Яковлева В. А., Власенко Р. П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії»: посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Лабораторна робота № 6

Тема. РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ У КЛАСАХ ПРИРОДНИЧОГО ПРОФІЛЮ

Мета: ознайомитися із особливостями роботи з обдарованими учнями у класах природничого профілю; навчитися організації освітньої діяльності під час дистанційного та змішаного навчання, опанувати інтернет-платформами електронних освітніх ресурсів, закріпити знання з проведення онлайн-занять.,

Матеріал для заняття: навчальна програма «Географія» 2017 р, підручники з курсу «Географія: регіони та країни», робочі зошити, атласи, практикуми, дидактичні матеріали, сценарії для інтерактивних форм навчання географії у 10 класі.

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ (теоретичний блок)

1. Особливості роботи з обдарованими учнями.
2. Технології визначення обдарованих дітей.
3. Форми і методи роботи з обдарованими учнями

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1: Розробити план роботи з обдарованими учнями

Завдання 2 Розробити і провести анкетування виявлення обдарованих учнів, на основі отриманих даних побудувати діаграму, та внести результати до таблиці.

Завдання 2: Оберіть одну із технологій визначення

Завдання 3: Скласти блок-схему до теми: «Механічний рух населення»

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Ефективними є такі форми роботи з учнями, як:

- *предметні олімпіади
- *інтелектуальні марафони
- *творчі конкурси і вікторини

- *словесні ігри і забави
- *проекти з різної тематики
- *рольові ігри
- *індивідуальні творчі завдання
- *інтелектуальні ігри: «КВК» «Ерудит» «Найрозумніший» «Колесо фортуни»
- *конкурси знавців математики та логічного мислення
- *ребуси, кросворди, головолом.

Як розвивати творчі здібності обдарованих дітей

- *Підхоплюйте думки учнів й оцінюйте їх одразу, наголошуючи на їх оригінальності.
- *Підкреслюйте інтерес дітей до нового.
- *Навчайте дітей систематичної самооцінки кожної думки. Ніколи не відкидайте її.
- *Виробляйте у дітей терпиме ставлення до нових понять.
- *Не вимагайте запам'ятовування схем, таблиць, формул, одностороннього рішення там, де є багатоваріативні способи.
- *Культивуйте творчу атмосферу — учні повинні знати, що творчі пропозиції, думки клас визнає, приймає їх, використовує:
- "Учіть дітей цінувати власні та чужі думки. Важливо занотовувати їх у блокноті.
- *Іноді ровесники ставляться до здібних дітей агресивно, тому це необхідно попередити. Найкращим засобом є пояснення обдарованій дитині, що це може статися, і розвивати у неї терпимість і впевненість.
- *Пропонуйте цікаві факти, випадки, технічні та наукові ідеї.
- Розсіюйте страх у талановитих дітей.
- *Стимулюйте та підтримуйте ініціативу учнів, самостійність. Пропонуйте проекти, що можуть захоплювати.
- *Створюйте проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.
- *Створюйте в школі періоди творчої активності, адже більшість геніальних рішень з'являється саме в такий момент.
- *Допомагайте опановувати технічні засоби для записів.
- *Розвивайте критичне сприйняття дійсності.
- *Учіть доводити розпочате до логічного завершення.

Ознаки обдарованого учня:

- часто перескакують через послідовні етапи свого розвитку;
- мають чудову пам'ять, беруть участь у всіх заходах, змаганнях, усних турнірах, олімпіадах тощо;
- мають великий словниковий запас, вони із задоволенням читають словники, енциклопедії;
- можуть займатися кількома справами відразу;
- дуже допитливі, активно досліджують навколишній світ;

легко справляються з пізнавальною невизначеністю, із задоволенням сприймають складні довгострокові завдання не можуть терпіти, коли їм нав'язують готову відповідь; можуть концентрувати свою увагу на одній справі; властиве надто розвинуте почуття справедливості; добре розвинуте почуття гумору;

Тематика проектів

1. Перспективи розвитку географічної науки в третьому тисячолітті.
2. Тематика науково-дослідницьких робіт членів МАН секції “Географічне краєзнавство”, “Геологія”.
3. Ігрові технології у навчальному процесі.
- 4 Тематичні екскурсії для учнів.
5. Сценарії проведення тижнів географії у школі.
6. Розвивальні технології у навчально-виховному процесі.
7. Уроки рідного краю в курсі географії України.
8. Семінарські заняття у класах з поглибленим вивченням географії у старшій школі.
9. Зразки олімпіад них завдань і вправ.
10. Комп'ютерні навчальні та контролюючі програми, уроки з використанням комп'ютера.

Список рекомендованої літератури:

1. Браславська О.В Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
2. Кoberнік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
- 3 Кoberнік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
13. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
5. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
6. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
7. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.

8. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
9. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
10. Яковлева В. Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
11. Яковлева В. А., Власенко Р. П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Лабораторна робота № 7

Тема. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ЄВРОПА» У СТАРШІЙ ШКОЛІ.

Мета: оволодіти інтерактивними прийомами проведення різних етапів уроку, відпрацювати техніку проведення та алгоритм підготування вчителя і учнів до інтерактивного навчання; оволодіти методикою читання і письма для розвитку критичного мислення.

Матеріали для заняття: навчальні програми "Географія" 10-11 класи, підручники з географії (6-10 класи), атласи, хрестоматії, зошити, практикуми, дидактичні матеріали, методичні посіб різних курсів шкільної географії

ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ПЛАН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

(теоретичний блок)

- 1 Формування різних компетентностей учнів шляхом застосування інтерактивних технологій
2. На яких етапах уроку найкраще застосовувати інтерактивні прийоми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(практичний блок)

Завдання 1. Проаналізуйте разом з викладачем інтерактивний прийом “Мозковий штурм” на прикладі теми:.

На яких етапах уроку його можна застосувати? В чому переваги цього інтерактивного прийому над традиційною формою опитування?

Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 2. За допомогою роздаткового матеріалу, опрацюйте прийом “Перехресні групи”. Які теми з курсу профільної освіти географії доцільно вивчати таким методом?

Завдання 3. Застосуйте прийом “Кубування” для характеристики і порівняння географічних об’єктів (на вибір). Наприклад: (господарство країн Північної Америки- США та Канади).

Грані “Куба” :

1. Опишіть це... .
2. Асоціюйте це... .
3. Порівняйте це... .
4. Проаналізуйте це... (з чого зроблено, з чого складається тощо) Знайдіть аргументи “за” і “проти” є.

Завдання 4.

Застосуйте діаграму

Для порівняння двох географічних об’єктів згідно з планом. Наприклад порівняйте економіко-географічне та політико- економічне положення двох країн Азії (Китай -Японія).

Завдання 5. За допомогою прийому “Тронування” відтворіть ваші знання з Методики навчання географії та вкажіть власні ідеї щодо розвитку цієї галузі знань.

Завдання 6 Скласти блок -схему до теми: «Виробництво автомобілів. Конкурентні переваги на світових ринках важкої промисловості »

МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Інтерактивне навчання базується на тому, що навчальний процес відбувається шляхом постійної активної взаємодії учнів та викладача, завдяки їх співпраці, взаємонавчанню. Таким чином вчитель і учень - рівноправні рівнозначні суб'єкти навчання. Основним у організації інтерактивного навчання на уроках географії є моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу; певної навчальної ситуації. Можна сказати, що інтерактивне навчання сприяє співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю, стати справжнім лідером шкільного колективу. Така взаємодія на уроці виключає перевагу одного учасника навчального процесу над іншими, однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні навчаються спілкуватися, критично мислити, приймати обґрунтовані рішення. Вагається, що інтерактивне навчання сприяє міцному засвоєнню матеріалу то, що впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю. Доведено, що найменших результатів у навчанні можна досягти за умов пасивного навчання (лекція-5%, читання-10%), а найбільших- інтерактивного (дискусійні групи-50%, практика через дію-75%, навчання інших чи застосування знань -90%). Це говорить про те, що на уроці географії потрібно використовувати не тільки інтерактивні форми навчання, а різні форми і методи пізнання.

Неможливо запам'ятати великий обсяг матеріалу, неможливо все, це може лише комп'ютер, а здобувачі мають володіти певним набором навичок: як пошук потрібної інформації, розуміти суть речей, думати, осмислювати ідеї і концепції застосовувати їх в конкретних умовах. Тому на уроках географії у профільних класах застосовуються досить часто інтерактивні форми навчання. Використання інтерактивного навчання допомагає вчителю співпрацювати з усім класом, з кожним учнем і учням між собою, а впродовж декількох уроків стає зрозуміло, що такі форми уроків змінюють атмосферу у класі, ставлення учнів до вчителя та самих себе, відповідно це сприяє взаєморозумінню вчителя і його підопічних, розвиває у них пізнавальну активність.

Отже, застосування інтерактивних форм навчання – дає можливість досягнути тієї атмосфери у класі, яка б найкраще підкреслювала співробітництво, порозуміння і доброзичливість, таким чином, вона дає можливість розвивати особистісно орієнтоване навчання.

Список рекомендованої літератури:

- 1.Браславська О.В Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. *Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка»* № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати /авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
11. Яковлева В.Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
12. Яковлева В. А., Власенко Р.П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Підсумкова модульна контрольна робота № 1
Тестові завдання

1. Методика навчання географії це:

- 1) географічна наука, яка вивчає просторові закономірності поширення природних і суспільних процесів та явищ на нашій планеті;
- 2) сукупність рекомендацій і порад щодо використання певних методів і прийомів навчання;
- 3) галузь педагогічної науки, яка досліджує закономірності й особливості процесу навчання географії в школі;
- 4) система засобів і методів навчання

2. Предметом методики навчання географії є:

- 1) просторові закономірності поширення природних і суспільних явищ;
 - 2) система шкільної географічної освіти;
 - 3) методи і форми організування навчального пізнання;
 - 4) розвиток географічної освіти
- 3) Назвіть число скільки в Україні є нормативно-правових документів, якими визначається функціонування та розвиток системи шкільної географічної освіти?

1. 7
2. 6
3. 5
4. 4
5. 3

4. Яка кількість Державних стандартів базової і повної середньої освіти є нині діючими?

1. 3
2. 4
3. 2
4. 5
5. 7

5. Визначте, де позначають: перелік навчальних предметів за освітніми галузями, які викладаються в різних класах основної і старшої школи – це...?

- Календарний план
- Базовий навчальний план
- План уроку
- Варіативна складова

6. Назвіть число освітніх галузевих вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів виділено в Державному стандарті?

1. 2
2. 3
3. 4
4. 7
5. 8

7. Поясніть, що означає дане поняття: обов'язкові результати навчання, визначені Державним стандартом базової і повної освіти, незалежно від типу і профілю навчального закладу – це...?

а. академічний рівень

б. профільний рівень

рівень стандарту

в. вироблення умінь застосовувати набуті знання

г. надання навчанню українознавчої спрямованості

8. Про який рівень йдеться мова : «на цьому рівні вивчаються дисципліни, що тісно пов'язані з профільними предметами»?

А. академічний рівень

Б. профільний рівень

В. рівень стандарту

Г. вироблення умінь застосовувати набуті знання

Д. надання навчанню українознавчої спрямованості

9. Про який рівень йдеться: «на цьому рівні вивчаються профільні дисципліни, зміст яких визначається відповідними програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України»?

А. академічний рівень

Б. профільний рівень

В. рівень стандарту

Г. вироблення умінь застосовувати набуті знання

Д. надання навчанню українознавчої спрямованості

10. Що є головною метою географічної компоненти освітньої галузі «Природознавство» ?

А. формування в учнів мотивації до вивчення географії

Б. навчити учнів основам географії

В. формування в учнів сучасної географічної картини світу через вивчення закономірностей розвитку географічної оболонки Землі

Г. формування в учнів загального уявлення про карти, атласи

11. Поясніть поняття : набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці – це ...?

А. Компетенція

Б. Компетентність

В. Компетентнісний підхід

Г. Діяльнісний підхід

Д. Ключова компетентність

12. . Поясніть поняття: певний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати у сфері діяльності людини – це ...?

А. Компетенція

Б. Компетентність

- В. Компетентнісний підхід
- Г. Діяльнісний підхід
- Д. Ключова компетентність

13. Виберіть правильну належить до ключових

компетентностей?

1. Уміння вчитися
2. Уміння спостерігати
3. Набування учнями нових знань та умінь
4. Уміння спілкуватися державною мовою
5. Уміння спілкуватися іноземними мовами

14. Що є завданням освітньої галузі?

1. закони і закономірності природи
2. забезпечення усвідомлення учнями фундаментальних ідей і принципів природничих наук
3. методи наукового пізнання, специфічні для кожної з природничих наук
4. набуття досвіду практичної та експериментальної діяльності, здатності застосовувати знання у процесі пізнання світу
5. формування ціннісних орієнтацій на збереження природи, гармонійну взаємодію людини і природи, а також ідей сталого розвитку

16. Що є загальними змістовими лініями освітньої галузі?

- а) закони і закономірності природи
- б) забезпечення усвідомлення учнями фундаментальних ідей і принципів природничих наук
- в) методи наукового пізнання, специфічні для кожної з природничих наук
- г) набуття досвіду практичної та експериментальної діяльності, здатності застосовувати знання у процесі пізнання світу
- д) екологічні основи ставлення до природокористування

17. Виберіть правильні суспільні вимоги освіти на які спирається проєкт концепції?

- А. створення нових освітніх стандартів, завдяки запровадженню яких фахівці будуть
- Б. конкурентоспроможними на світовому ринку безперервне поповнення знань, засвоєння нової інформації
- В. мета і основні завдання географічної освіти
- г. забезпечення прозорості навчання, особистої

орієнтованості навчання тощо

18. Які знання поєднують в процесі вивчення географії?

- А. Математичні
- Б. Фізичні
- В. Природничі
- Г. Соціально-економічні
- Геоекологічні
- Хімічні
- Технологічні

19. Які групи завдань географічної науки виділяють ?

- Природничі
- А. Теоретико-пізнавальні
- Б. Економічні
- В. Практичні
- Г. Прикладні

20. Виберіть дидактичні принципи, на основі яких розроблений проект Концепції змісту загальної географічної освіти:

- А. врахування вікових рис учнів і студентів
- Б. формування навичок дослідження географічних об'єктів, процесів і явищ
- В. принцип особистісно-орієнтованого навчання
- Г. забезпечення єдності змістовного і процесуального вимірів навчання
- Д. забезпечення учнів потрібними матеріалами: картами, атласами, зошитами

21. Виберіть способи побудови навчальної програми: виховний потенціал

- а. спіральний
- б. концентричний
- в. розвантаження від надто складного і другорядного матеріалу
- д. формування умінь і навичок учнів з предмета
- ж. комбінація різних способів викладу матеріалу

22. Встановіть вимоги, що ставляться до навчальних програм:

- а) виховний потенціал
- б) спіральний

- в) концентричний
- г) розвантаження від надто складного і другорядного матеріалу
- д) формування умінь і навичок учнів з предмета
- е) комбінація різних способів викладу матеріалу

23. Оберіть способи формування пізнавального інтересу до географії:

- А. Цікавий виклад навчального матеріалу
- Б. Наведення прикладів з власного життя
- В. Цікава особистість вчителя
- Г. Мобілізація уваги
- Д. Створення сприятливого емоційного «клімату» на уроці

24. Виберіть класи за якими може здійснюватися диференціація навчання

А. «сильні» класи

- Б. «середні» класи
- В. «низькі» класи
- Г. класи «вирівнювання»
- Д. «самостійні» класи

25. Виберіть напрямки виховання школярів які реалізують в процес навчання географії:

- А. моральне
- Б. етичне
- В. правове
- Г. біологічне
- Д. громадянське
- Е. патріотичне
- Ж. інтернаціональне
- З. екологічне
- І. фізичне

26. Технічні засоби навчання є невід'ємним компонентом практично будь-якої сучасної методичної системи. Їх упровадження, на думку Г.М.

Коджаспірової і К.В. Петрова, сприяє:

- А. індивідуалізації навчального процесу;
- Б. високій ступені наочності під час викладання географії;
- В. пошуку необхідних ресурсів для занять (Інтернет тощо);
- Г. пізнанню дійсності;
- Д. організації групової роботи;

27. За роллю, яку відіграють дидактичні засоби, що підсилюють деякі функції процесу навчання, можна виділити ТЗН, які полегшують поглиблюють:

- А. пізнання дійсності;
- Б. одержання знань про дійсність;
- В. вплив школи на учня;

- Г. формування принципів емоційного впливу на учнів;
- Д. розвиток діяльності, яка перетворює дійсність;

28. Технічні засоби навчання можна класифікувати за такими ознаками: А. за призначенням;

- Б. за виконуваними функціями;
- В. за способом впливу на учнів;
- Г. за роллю, яку відіграють навчально-інформаційні матеріали;
- Д. за часом та тривалістю;

29. Технічний аспект охоплює питання експлуатування потрібної для заняття апаратури. Виходячи з цього і використовуючи узагальнений підхід:

- А. .Дриги
- Б. .І.Раха
- В. .Г.Міхнушева
- Г. В.Оконя
- Д. О. Онищука

30. Залежно від дидактичних цілей, виділяють наступні види мультимедійних презентацій:

- А. Демонстраційні
- Б. Тренажерні
- В. Довідково-інформаційні
- Г. Рекреаційні
- Д. Педагогічні

Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Браславська О.В. Методика навчання географії у профільній школі. Умань: ВПЦ “Візаві”, 2015. 74 с
2. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
3. Кобернік С.Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 106 с.
4. Медіаграмотність на заняттях з географії. Навчальне видання / Філончук Зоя. За ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ: АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 337 с.
6. Назаренко Т.Г. Формування географічної компетентності у старшокласників профільної школи. Навчально-практичний журнал «Психологія. Соціологія. Педагогіка» № 2 (27) лютий 2013. С.15-19.
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.
8. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. Київ, 2018. 119 с.
9. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2018. 360 с
10. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати авт. О. Козленко, Інститут педагогіки НАПН України. Ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». 2020. № 1. 8 с.
11. Яковлева В. Власенко Р. Методичні рекомендації для проведення курсової роботи з освітньої компоненти «Методика викладання географії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) Житомир, 2021. с.
12. Яковлева В. А., Власенко Р.П. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» : посіб. для сам. роб. студ. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021.–57 с.

Додаткова:

1. Дивак Я. Особливості організації підвищення кваліфікації вчителів профільної старшої школи. Післядипломна освіта в Україні. 2004. №1. С.10-11.
2. Жерносек І. Профільна школа вимагає нового вчителя. Завуч. 2003.

Жовтень (№28). С.17.

3. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: Авторський підручник. К. Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2006. 308 с.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі. Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. 2003. №24. С.3-15.
5. Кравчук О. П. До проблеми формування змісту географічних курсів для профільної школи. Географія. 2009. № 1(125). С. 7–9.
7. Круглик Л.І. Допрофільна і профільна освіта в контексті вивчення соціальної географії. Географія та економіка в сучасній школі: наук.-метод. журн. Міністерство освіти і науки України, НАПН України. Київ: Педагогічна преса, 2008р. № 11/12. С.9-10.
8. Топузов О. М. Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. Праць. К.: Пед. думка, 2008. Вип. 8. 544 с.
9. Топузов О. М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика: монографія. К.: Фенікс, 2007. 304 с.
10. Фрицюк В.А. До питання кадрового забезпечення профільної школи. Наукові записки Вінницького державного пед. ун-ту ім. М.Коцюбинського 2004. №11. С.184-185.
11. Курси за вибором з географії. Зміст і методичні рекомендації /уклад. Т.Г. Назаренко. Х.: Вид. група «Основа», 2011. 112 с.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка. URL: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 09.06.2023).
2. Бібліотека українських підручників. URL: <https://pidru4niki.com/> (дата звернення: 09.06.2023).
3. Географіка. Географічний портал. URL: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji/35 (дата звернення: 09.06.2023).
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. URL: www.dnrb.gov.ua. (дата звернення: 09.06.2023).
5. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 09.06.2023).
6. Інтернет на користь: онлайн ресурси для вивчення географії. URL: <https://naurok.com.ua/post/internet-na-koristonlayn-resursi-dlya-vivchennya-geografii/> (дата звернення: 09.06.2023).
7. Всеукраїнська школа онлайн портал. URL: <https://lms.e-school.net.ua/> (дата звернення: 09.06.2023).

Навчально-методичне видання

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Інструктивно-методичні матеріали
до виконання лабораторних робіт
для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми Середня освіта (Географія)
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)

Автор- Валентина ЯКОВЛЕВА